

El dia a dia dins l'empresa Majòrica

Aina Matamalas Riera

Introducció

Aquesta comunicació és un recull de les experiències dels treballadors i treballadores de Majòrica entre els anys 60 i els 2000. Els objectius són donar a conèixer el funcionament de l'empresa a través de fonts orals de les treballadores i dels treballadors i saber com era el seu dia a dia. Com a producte final es trobarà un documental amb les entrevistes realitzades.

Història de Majòrica

La intenció de Heusch (fundador de Majòrica) era fer una imitació de les perles de creixement natural i/o cultivades de manera que els preus d'aquestes perles d'imitació fossin més baixos que els de les perles naturals. Com que aquestes tenen un creixement lent i escàs, això feia que fossin més cares (Garau 2007).

El 1902 va ser l'obertura de la fàbrica de perles artificials d'imitació (comença el progrés industrial). Els primers anys només hi havia treballadores femenines i escassos treballadors que cuidaven dels forns de gas, la manipulació de vidre i el trencament de materials químics (Carvajal 2009, p. 636-637).

Pedro Riche Guatrelet (francès) arriba a Mallorca per fer un reportatge fotogràfic de la fabricació de perles i acaba sent director de la fàbrica de Manacor. Al 1912 va llogar on hi havia la primitiva fàbrica de gas i hi instal·là un taller per fabricar perles. A partir d'aquest taller es varen anar fent ampliacions.

Perles Majòrica al polígon de Manacor¹.

Als anys 20 hi va haver un creixement de la producció de perles i un augment de la maquinària: la fàbrica tenia 240 màquines de ple rendiment i 50 places de bufadores de mà. Hi va haver una ampliació dels edificis, on s'obriren nous tallers per a la fabricació de perla massissa. També es va inaugurar una nova fàbrica a Felanitx el 1922. Tots aquests avenços van fer una millora de la producció de perles massisses (Garau 2007).

Un fet curiós va ser que hi va haver moltes confusions entre els compradors internacionals ja que confonien el producte Majòrica amb altres fàbriques de perles. Per aquest motiu es va canviar de nom a Majòrica Heusch, SA al 1968.

Als principis dels anys setanta la producció assolía els 24 milions de perles a l'any i un 30-35 % era rebutjada perquè eren perles amb defectes. Es rebutjaven perquè Majòrica tenia com a objectiu vendre una perla perfecta.

Entre els anys 1980 i 1985 Majòrica es va independitzar de Perlas Manacor.

¹ AMM. Fons Rafel Ferrer Massanet, sobre de fotos perles Majòrica (segle XX-XXI).

Al 1985 es crea una nova fàbrica de joieria amb maquinària pròpia i actualitzada i es comercialitzen satisfactòriament els productes. Majòrica era coneguda a més de 100 països i a 80 companyies aèries. Fins al 1987, quan es va obrir la nova fàbrica del polígon de Manacor. Des d'aquesta fàbrica es va llançar una nova línia de joieria muntada amb pedres naturals i sintètiques en plata, or i brillants (Garau 2007).

Comparació de perles artificials i perles naturals.²

Com a dada curiosa, es pot identificar una imitació mossegant l'esfera. Les perles falses llisquen a través de les dents, mentre que a les autèntiques s'aprecia un acabat arenós. El preu de les perles artificials va permetre l'accés de la dona a unes joies que fins aleshores li eren inaccessibles pels preus elevats de les autèntiques o cultivades (Garau 2007, 87-88).

Amb l'objectiu de potenciar la Publicitat en Lloc de Venda (PLV) com a reforç de la marca, es va adoptar, en els anys cinquanta, la imatge de l'«al·lota Majòrica», una jove idealitzada que responia a l'arquetip de «princesa» rescatada d'una pintura a l'oli d'origen francès que trobam en diferents suports, amb el bust en volum, i de la qual es feu publicitat en revistes durant tota la dècada (Garau 2007, 122-123 i 144).

² Fotografia pròpia.

Majòrica des de dins

Entre totes les seccions de l'empresa, cada empleat estava especialitzat en la seva feina i ningú ho feia igual, l'essència de Majòrica. L'empresa es dividia en dos locals, els quals eren dels mateixos amos però de diferents accionistes: Perlas Manacor, SA. (PERMASA) i Majòrica, també anomenat IEPISA.

Dins la fàbrica/taller, algú feia la fórmula de les perles, algú els donava color, altres forma, etc. Els estoigs allà on es guardaven els productes de Majòrica per vendre també els feien els propis empleats.

En la botiga es venien els productes de Majòrica que, amb l'ajuda dels empleats del magatzem, sempre tenien material als mostradors per als compradors.

D'altra banda, també trobam els que treballaven a la joieria, que s'encarregaven de fer els tancadors dels collars, agulles, agulles de corbata, botons de puny per les camises d'home, etc.

Finalment, trobam un sector exclusiu de Majòrica. La guarderia i l'economat, uns serveis que només tenien els treballadors de l'empresa els quals facilitaven en la vida familiar dels empleats.

Cal destacar que els empleats de la botiga treballaven durant la temporada d'estiu, és a dir, tenien les vacances a l'hivern i començaven la jornada laboral a l'abril. Aquest sistema es deu a la quantitat de turistes que hi havia.

Perlas Manacor, SA

Perlas Manacor, SA es trobava a la plaça del Rector Rubí. Ocupava el cap de cantó amb el carrer de l'Amargura i també utilitzaven la torre del Palau com a taller.

Ens expliquen que a Perlas Manacor només feien bisuteria barata, perles de segon color i altres colors que no eren de Majòrica, entre d'altres productes. Ho feien així per poder vendre més ràpid i no haver d'esperar l'elaboració d'una perla sencera. Diuen que la qualitat de Perlas Manacor és més baixa i més barata, que no és la mateixa que Majòrica. Aquesta part de l'empresa se centrava més en la joieria.

Na Maria Antònia Pastor, que estava a l'estoc de plata, diu que recollien els articles de plata, feien un petit estoc per tenir-ne cinc de cada un i quan hi havia una comanda les venien.

Es va deixar de vendre a Perlas Manacor, SA perquè a la plaça no hi havia lloc per als autocars turístics i a més aquests ocupaven el lloc a altres tendes. Va ser quan es va fer el trasllat de la botiga davant la fàbrica a la via Majòrica. Interiorment, també es quedaven sense espai ja que la indústria seguia creixent.

Perlas Manacor, SA a la plaça del Rector Rubí.³

Botiga i magatzem

Quan Don Manuel va tornar major, el senyor Etxebarria (basc) va agafar el poder i va aconseguir instal·lar la botiga grossa davant la fàbrica. Na Magdalena pensa que va ser un gran encert. Llavors la cap va ser na Montserrat Ferrer.

A la botiga de devora la fàbrica ajudaven a posar preus, per poder treure el material al mostrador. Com que hi havia molta gent que anava a comprar, la gent que hi havia dins el magatzem no tenien temps per treure el material al mostrador, per tant, quan qualcú no tenia clients ajudaven a treure-ho. Per realitzar aquesta feina els treien paquets de 30 o 40 collars.

Els duien bosses amb els collars agrupats per la seva llargada juntament amb el seu preu corresponent per col·locar-l'hi i quan hi havia algun comprador ho amagaven darrere el mostrador.

Na Magdalena Matamalas explica que en el taller del Palau (plaça del Rector Rubí) es feien els tancadors, les cadenes, etc. Gràcies a Perlas Manacor moltes de les botigues de *souvenirs* tenien clients ja que els turistes anaven allà a visitar la botiga.

³ AMM. Fons Rafel Ferrer Massanet, sobre de fotos perles Majòrica (segle XX-XXI).

Na Magdalena ens diu que després de la visita a la fàbrica la gent sortia amb moltes ganes de comprar perles.

Cada taulell tenia un horari diferent. Varen obrir una part de bisuteria i altres, que s'obria a l'estiu i es tancava a l'hivern. Hi havia un mostrador dedicat a l'or i a la perla cultivada.

En el magatzem s'encarregaven de tenir-lo ple i ben col·locat i ordenat tot perquè si qualche client necessitava alguna cosa ho poguessin servir al més ràpid possible.

Els horaris de la botiga de davant la fàbrica era de 9 h a 19 h sense tancar els migdies. Els dissabtes i diumenges obrien a les 10 h i tancaven a les 13 h.

Quan hi havia algun creuer important obrien la tenda exclusivament per als turistes. Els voluntaris que hi anaven a treballar ho cobraven com a hores extres.

Per que fa al magatzem, feien feina de dilluns a divendres amb horari dividit: de 8.30 h a 13 h i de 15.30 h a 19 h.

Inicialment, el sou de na Jerònia fou de 126 pessetes que es pagaven a final de setmana, però a mesura que l'empresa va augmentar els pagaven a final de mes a través del banc.

La primera setmana que na Magdalena Matamalas va cobrar varen ser 92 pessetes. Més endavant, quan va començar a fer feina a la botiga del polígon cobraven a final de mes.

Na Jerònia explica que va venir la princesa Sirikit de Tailàndia, Joan Carles I (rei d'Espanya en aquell moment) i fins i tot el pare de Joan Carles I va visitar l'empresa.

Fàbrica i taller

La fàbrica estava oberta al públic, els turistes podien visitar-la amb un guia i veure el procediment per fabricar una perla. Aquesta era una estratègia de màrqueting ja que així aconseguien que la gent tengués ganes de comprar perles i altres variants.

Hi havia dos tipus de perles: les d'un forat i les de dos.

Per fer les de dos forats utilitzaven màquines amb sis bufadors cada un dels quals feia una tira de perles. Aquests bufadors fonien una barra de vidre amb altres compostos que fabricaven a Alemanya especialment per Majòrica. Els fils que utilitzaven eren de coure i feien uns 80 cm. Les mides de les perles eren de 9 mm, 6 mm i 4 mm. Com més petita era la perla, la velocitat de la màquina era

més elevada, i com més grossa, més lent voltava.

Per fer les d'un forat era el mateix procediment però només s'utilitzava l'extrem del fil de coure i es donava la forma desitjada. Hi havia tres formes: la de pera, l'ovalada i la rodona.

Una vegada que la perla, tant d'un forat com de dos, s'havia assecat la ficaven en àcid nítric, que descomposava el coure, per tant, quedava la perla amb el forat fet.

Seguidament, es col·locaven les perles en unes regletes per donar-los color. A cada tongada posaven unes sis regletes i cada regleta duia 30 perles. És un sistema de rotació: mentre unes s'estan eixugant les altres reben un bany de color. En total, les perles duen 13 capes de pintura, inclosa l'especial de Majòrica. D'aquesta darrera, només en sabien la fórmula els químics de l'empresa.

Finalment, es tallava el que quedava de la pintura que no formava part de la perla (capoll) i es feia el muntatge, ja fos de collar, polsera o arracada.

Feien jornada partida, de les 7.30 h fins a les 12.30 h i de les 15 h fins a les 19 h. També n'hi havia que feien jornada intensiva, que era de les 7 h fins a les 15 h.

Cobraven 30.000 pessetes al mes i les hores extres també els hi pagaven.

Dins el sector de fàbrica i taller també hi havia una feina que s'anomenava cronologista. Aquests es dedicaven a cronometrar quant durava cada operació de cada peça. Tenint en compte el temps que tardava aquest procés, el material i altres despeses, es decidia el preu del producte.

Joieria

En Pedro Fons Jordà, que va fer 40 anys de feina a la joieria, ens explica que es dedicava a fer diversos productes de plata o d'or de bisuteria.

Es passava el dia fent tancadors per als collars, agulles i altres estris d'or i plata.

Per poder fer aquests productes per vendre feien motlles de cautxú, s'omplien amb cera, de la cera es feia un motlle de guix i es fonia la cera per que pogués sortir per un forat. Finalment, omplien amb plata o or el buit que quedava i després d'haver-se eixugat ja tenien el producte amb la forma desitjada.

El seu primer sou va ser de 985 pessetes. En un principi els pagaven a final de setmana en metàl·lic però quan varen començar a cobrar a través del banc els pagaven a final de mes.

Guarderia i economat

Finalment, dins l'empresa de Majòrica trobem la guarderia i l'economat. Un servei únic que ofería l'empresa per facilitar la vida als treballadors.

La guarderia de Majòrica es trobava davant l'entrada de la fàbrica, «només era travessar un carrer», i estava habilitada per a tots els treballadors de l'empresa. Aquest servei era una gran ajuda i era únic de Majòrica. En el cas dels empleats de Perlas Manacor, Majòrica els pagava una gran part de la guarderia de Sant Francesc d'Assís.

Dins la guarderia de Majòrica hi havia dues dones que guardaven els fills dels empleats. Quan arribaven a treballar deixaven el nin o nina i quan acabaven la jornada la passaven a cercar. Era completament gratuït. En el cas que l'infant necessités alletar, la mare sortia dos minuts de la feina i llavors es tornava a incorporar, es podia fer així gràcies a la poca distància que hi havia entre un lloc i l'altre.

Els diferents treballadors ens expliquen que l'economat era una botiga a on podien comprar els recursos necessaris per la casa amb un descompte. Tenien una llibreta per reconèixer-se com a empleats de Majòrica i poder-hi anar.

L'empresa no tenia cap ganància amb l'economat, de fet hi perdien ja que havien de posar treballadors que cobraven i també havien de pagar les despeses de corrent. Però ho feien pel bé del empleats i per facilitar-los la vida.

Anècdotes

A continuació es fa una recopilació d'anècdotes curioses que ens conten les persones entrevistades.

Feien una competició per veure qui venia més productes. Els havien de dur el café d'amagat.

Quan venia la reina Sofia es tancava tot per ella i ens expliquen que li encantaven les perles. Li regalaven collars, arracades, etc. Sempre les lluia quan anava a visitar la fàbrica.

Quan venia un creuer d'estrangers els pagaven en dòlars i ells havien de fer el canvi de moneda a pessetes.

Com que hi havia una gran disputa entre Perlas Orquídea i Majòrica enviaven els treballadors a mirar quants d'autobusos hi havia a les Perles Orquídea.

Quan feia falta algun estoc per complir la comanda havien de demanar, amb màquina d'escriure, als de la joieria perquè els enviassen més estocs.

Si a la tenda no tenien gent, les treballadores de la tenda anaven a xafardejar amb les del magatzem.

Feien excursions de tot un dia amb tot pagat.

Na Maria Antònia Pastor ens explica que ara quan veu unes arracades Majòrica pel carrer encara se'n recorda de la seva referència.

L'empresa donava permís als joves per poder anar a estudiar i, fins i tot, na Maria Antònia Pastor anava a Manresa a examinar-se.

Don Manuel rifava electrodomèstics i amb el número d'empleat sortia un guanyador. A na Magdalena Matamalas, quan no feia gaire que havia començat, li varen tocar tres fogons de butà i sa mare no els volia perquè es pensava que explotaria.

En Carlos ens conta que frisaven de tornar a la feina de la bona companyonia que hi havia.

Un divendres dins la sala de màquines varen decidir berenar de pollastre i de sobte va passar el director de producció, fet que no passava mai; els va trobar amb el berenar en les mans i el cap de la secció els va renyar per menjar a dins la sala.

En les referències bibliogràfiques trobareu l'enllaç al documental de les entrevistes realitzades.

Conclusions

A través de totes les entrevistes realitzades s'ha pogut arribar a la conclusió que el tracte i la companyonia dins l'empresa Majòrica era molt bo ja que tots expliquen que tenien ganes d'anar a fer feina i no era un patiment.

D'altra banda, les dones entraren dins la producció perlera com una forma complementària d'ajudar a les necessitats familiars, ja que tenien pocs recursos a nivell econòmic. Aquest increment del sector femení amb un sou considerable va fer que augmentés l'economia familiar i va permetre una millora de vida.

Pel que fa al desenvolupament, Majòrica suposà una gran evolució a nivell industrial per a Manacor, perquè es van utilitzar màquines que no eren habituals i que facilitaven la feina als treballadors. L'empresa també va ser coneguda arreu del món, gràcies a això hi havia més demanda de perles i també un augment del coneixement sobre el poble.

Majòrica també va facilitar molt la vida dels empleats gràcies als seus serveis únics com la guarderia i l'economat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CARVAJAL MESQUIDA, A. (2009). *L'Abans*.

GARAU, L. (2007). *Indústria i glamour*.

MATAMALAS RIERA, Aina (29 octubre 2024). «Documental Majòrica. Treball TRB II». YouTube <<https://www.youtube.com/watch?v=Da66UXo7tF8>>

Projecte de renovació del carrer del Port seguint les bases del Nou Urbanisme

Xavier Moya Soler

Introducció

El carrer del Port de Porto Cristo és un carrer amb un gran marge de millora. Encara que és un carrer estret, és un nucli del comerç local i el turisme, i com a tal necessita certes millores. Havent observat el carrer, detectam que un dels principals problemes que té és l'heterogeneïtat de nombre de plantes en els edificis dels voltants. En aquest aspecte és difícil intervenir, atès que són construccions estables i no modificables. Tot i amb això, regular l'altura màxima dels pròxims edificis podria ser una bona mesura per contrarestar aquesta mancança. Tal vegada, una altra forma podria ser la inclusió de més vegetació o elements que puguin augmentar la sensació d'amplada del carrer. D'altra banda, el carrer va sofrir una reforma integral del seu recorregut, però no inclou tota la llargada. És així que el carrer se sent inacabat. Per tant, una altra possible millora seria acabar aquesta reforma. Aquest carrer, també, forma part dels carrers més propers al mercat local i és un dels que contenen més comerços, la qual cosa fa plantejar-se que tal vegada seria possible convertir-lo en zona de vianants per millorar-ne l'accessibilitat. Finalment, el carrer és un lloc lliure de decoracions i vegetació, així que aquest és un altre aspecte que es podria treballar per aconseguir una major harmonia i bellesa.

L'urbanisme és una part molt important de la nostra vida. És el que veiem cada dia en sortir de casa i el que modela allà on vivim. Per això, el meu treball